

Bohumír Zlý – Irena Paličková *

Komparace míry otevřenosti malých a velkých ekonomik Evropské unie (Kuznets-Woytinského metodou)

Abstract

The authors speak about openness rate comparison of the European Union small and big size countries, it means within the group of highly developed countries of the world economy. On the basis of exploiting Kuznets – Woytinsky methodical approach, based on population criteria of the economy size, they come to a conclusion of higher openness rate of the Union small size economies than big size economies. But applying a given methodological approach with taking into account an economic criteria of economy size (with the help of GDP size) enables, according to the authors view, to formulate a thesis: it is valid, ceteris paribus, that the openness size of economies is probably higher in countries with a higher level of their economic development, without respect to their size, expressed by the number of their inhabitants.

Evropská unie je ve všech směrech nejrozvinutější regionální integrací. Dosazenou úroveň její ekonomické a sociální vyspělosti je možno dokumentovat na celé řadě hospodářských ukazatelů jak za její jednotlivé členské země, tak i za EU jako celek. Posuzujeme-li ji jako integrovaný celek, produkuje již okolo 30 % globálního HDP. Toto postavení není jen projevem značné početnosti jejich členských států - dnes 14 % všech států světa a 57 % Evropy¹, ale je především produktem vysoké ekonomické rozvinutosti většiny z nich.

Tab. 1 Hrubý domácí produkt na obyvatele v EU-25 (v PPS, v EUR, 2005)

1. Lucembursko	58 900	10. Německo	25 800	19. Portugalsko	16 800
2. Irsko	32 600	11. Francie	25 400	20. Maďarsko	14 700
3. Nizozemsko	29 500	12. Itálie	23 600	21. Estonsko	14 000
4. Rakousko	28 900	13. Španělsko	23 000	22. Slovensko	13 400
5. Dánsko	28 600	14. Kypr	20 900	23. Litva	12 200
6. Belgie	27 700	15. Řecko	19 700	24. Polsko	11 700
7. Velká Británie	27 600	16. Slovinsko	19 200	25. Lotyšsko	11 400
8. Švédsko	26 900	17. Česko	17 300	Průměr EU-25	23 500

* Doc. Ing. Bohumír Zlý, CSc., katedra evropské integrace,

Ing. Irena Paličková, Ph.D., katedra ekonomie,

Ekonomická fakulta VŠB-TU Ostrava, Sokolská 33, 701 21 Ostrava

¹ Evropa zde nezahrnuje evropské ministáty, zakavkazské republiky a euroasijské státy - Kazachstán a Turecko

9. Finsko	25 900	18. Malta	16 800		
-----------	--------	-----------	--------	--	--

Pramen: www.epp.eurostat.ec.europa.eu

Integrační program Evropské unie je realizován na úrovni úplné celní a hospodářské unie, resp. unie měnové (na její formativní úrovni), s řadou přesahů do integrace politické, což nemá ve světové ekonomice obdoby.

Plně realizovaná koncepce celní unie, rozvinutá a prohloubená opatřeními jednotného vnitřního trhu, předně znamená, že v rámci jednotného celního území jsou odstraněny prakticky všechny překážky bránící volnému pohybu zboží. Tato kvalitativní změna v charakteru vztahů mezi ekonomikami účastníků celní unie je i výrazným stimulem rozvoje vnitroregionálního obchodu. V roce 2004 se uvnitř Unie s jejími dvaceti pěti členy (EU-25) uskutečnilo přibližně 66 % z celkového obrátu jejího zahraničního obchodu. Objem vzájemných exportů uvnitř EU se mezi léty 1995 a 2004 prakticky zdvojnásobil - z 1052 mld. eur na 2023 mld. eur.

Díky hlubokému propojení ekonomik členských zemí na úrovni jednotného vnitřního trhu je nutno Evropskou unii vnímat již jen jako jeden subjekt světového trhu. I když v důsledku toho nebudeme vzájemný obchod členských států posuzovat jako součást mezinárodního obchodu, přesto Unie dnes kontroluje okolo 20 % veškerých globálních obchodních toků. Je jejich nejsilnějším subjektem, přestože každé další rozšíření Unie znamená vždy další odpočet z jejího podílu na světovém obchodě, daný výší přírůstku obchodu vnitroregionálního.

A konečně, EU je nejen produktem vysoké internacionalizace ekonomik jejich členů, ale i nositelem prohlubování této tendence pro přítomnost i budoucnost. EU nepředstavuje do sebe uzavřenou protekcionisticky pojatou enklávu brzdící rozvoj světových ekonomických vztahů, ale naopak. Je regionálním seskupením vysoce otevřeným vůči světovému trhu. Export zboží a služeb EU-25 dosáhl v roce 2006 13,9 % jejího HDP (ve srovnání s 11,0 % USA a 16,8 % Japonska), v poměru dovozů k HDP pak úrovně 14,8 % v relaci k 16,7 % a 15,4 % u svých hlavních partnerů a konkurentů (v dosavadním složení tří hlavních center světové ekonomiky).² Lze to dokumentovat i na stálém rozvoji jejich obchodních aktivit s třetími zeměmi, zejména od etapy dovršování jednotného vnitřního trhu. Zahraniční obchod Unie se za posledních patnáct let více než zdvojnásobil. Exporty z EU se zvýšily z 415,4 mld. eur v roce 1990 na 969 mld. eur v roce 2004, tj. o 133,3 %. Importy se vyvíjely obdobně, rovněž jejich hodnota se ve stejném období zvýšila, a to z 461,5 mld. eur na 1032 mld. eur (tj. o 123,6 %).

Nositelem rozhodujících objemů zahraničně obchodních transakcí na světových trzích zboží je zejména Německo (v roce 2004 s podílem 27,3 % na celkových exportech EU), dále Francie (s 12,9 %), Británie (s 12 %) a Itálie (s 11 %)³, tedy největší státy Unie. Nicméně v souladu s teoretickými postuláty lze předpokládat, že představiteli vysoké míry internacionalizace národních

² Statistics. Pocket Book. 2007, p. 7.

³ External and intra-European Union Trade. Data 1999-2004. 2005, p. 39.

ekonomik EU jsou především státy menšího či malého rozměru s jejich vysokou mírou otevřenosti vůči světovému trhu.

K velikostní skladbě ekonomik členských států EU

Z hlediska velikostní struktury svých členských zemí představuje Evropská unie všeobecně rozšířený typ regionální integrační organizace, které jsou vesměs vytvářeny spojením malých a velkých zemí (jedinou výjimkou je severoamerická NAFTA).

Uplatníme-li běžně používané populační hledisko a přijme-li obvyklé rozhranění mezi oběma velikostními skupinami na úrovni 20 milionů obyvatel (problémy komplexnějšího vymezení malé země jako malé ekonomiky či malého státu se zde nezabýváme), pak dvacetipětčlenná Evropská unie (EU-25) byla složena z 6 velkých a 19 malých ekonomik v poměru 24 % : 76 % jejich celkového počtu.⁴ Tato skladba mimochodem koresponduje s velikostní skladbou zemí v celé světové ekonomice, která činila – podle propočtů za rok 2001 – 25 % : 75 % (viz 5). Kvantitativní převaha ekonomik malého rozměru v EU je tedy zřejmá, jsou mezi nimi dokonce tři suverénní státy s méně než 1 milionem obyvatel (Kypr, Lucembursko a Malta).

Budoucí postup rozšiřování EU bude tuto skladbu nadále měnit, a to ve směru dalšího posilování počtu a postavení malých členských států. Po roce 2007, tj. po vstupu Bulharska s 7,39 mil. obyv. (a Rumunška s 22,3 mil. obyv. ve skupině velkých zemí), půjde dále o Chorvatsko se 4,66 mil. obyv. a Makedonii s 2,04 mil., které již obdržely statut kandidátské země. Na svou příležitost čeká Srbsko a Černá Hora s 10,65 mil., jejichž společný stát se rozpadl na dva, ještě menší státní celky (s 9,4 mil., resp. 0,63 mil. obyvatel). Další státy západního Balkánu mají členství v EU zřejmě ještě ve vzdálenější perspektivě – Bosna a Hercegovina (4,5 mil.) a Albánie (3,58 mil.), resp. Kosovo (s téměř 2 mil. obyvatel) - pokud USA a evropské mocnosti ustoupí bezprecedentní hrozbě jednostranného vyhlášení jeho samostatnosti.

Ve hře je přijetí velké ekonomiky asijského Turecka s 70,41 mil. (pokud to dovolí občanská veřejnost evropských zemí) a zatím stále je otevřená otázka formy budoucí celoevropské integrace pro účast sedmi evropských zemí Společenství nezávislých států, z nichž pět patří k malým zemím: Bělorusko s 10,29 mil. obyv., Ázerbajdžán s 7,96 mil., Gruzie s 4,66 mil., Moldavsko se 4,47 mil., Arménie s 2,98 mil., zatímco k zemím velkým jen Ukrajina (46,71 mil.) a Rusko (142,89 mil. obyv.).

Lze se ovšem pokusit řešit otázku míry otevřenosti ekonomik v závislosti na jejich **velikosti** i změnou báze pro vymezení rozdílu mezi malými a velkými zeměmi, a to pomocí velikostního rozměru jejich ekonomik, tedy ne podle populace, ale **podle jejich výkonů**, vyjádřením jejich ekonomické síly. To by umožnilo vzít v úvahu nejen úlohu faktoru populace (čím větší počet obyvatel, tím ceteris paribus větší produkt), ale i vliv kvalitativních aspektů ekonomického

⁴ Členství Bulharska a Rumunška v EU (od 1. 1. 2007) není zde bráno v úvahu. První z nich patří mezi malé země (7,385 mil. obyv.), druhá mezi velké (22,304 mil. obyv.).

růstu, odrážejících se v produktivnosti jednotlivých populací, rozměrem produkovaného objemu HDP. Problémem zůstává stanovení kritéria oddělujícího malé země od zemí velkých. V našem případě pokládáme za tuto rozhraničující mez, vhodnou pro vynětí období, hodnotu HDP ve výši 500 mld. eur. Jeho stanovení je (a jinak to ani nemůže být) nutně poznamenáno subjektivismem autorů (ostatně jako je tomu i u populačního pojetí a ve všech jiných případech).

Tab. 2 Pořadí členských států EU-25 podle populace a podle výše HDP

Pořadí podle populace (v mil. osob, 2005)	
1. Německo (82,50), 2. Francie (62,52), 3. Velká Británie (60,06), 4. Itálie (58,46), 5. Španělsko (43,04), 6. Polsko (38,17), 7. Nizozemsko (16,31), 8. Řecko (11,08), 9. Portugalsko (10,53), 10. Belgie (10,45), 11. Česko (10,22), 12. Maďarsko (10,1), 13. Švédsko (9,01), 14. Rakousko (8,21), 15. Dánsko (5,41), 16. Slovensko (5,38), 17. Finsko (5,24), 18. Irsko (4,11), 19. Litva (3,43), 20. Lotyšsko (2,31), 21. Slovinsko (2,00), 22. Estonsko (1,35), 23. Kypr (0,75), 24. Lucembursko (0,46), 25. Malta (0,40)	
Pořadí podle objemu HDP (v mld. eur, 2005)	
1. Německo (2241,0), 2. Velká Británie (1791,96), 3. Francie (1710,02), 4. Itálie (1423,05), 5. Španělsko (905,46), 6. Nizozemsko (505,65), 7. Belgie (298,54), 8. Švédsko (287,71), 9. Rakousko (243,1), 10. Polsko (243,76), 11. Dánsko (208,27), 12. Řecko (181,09), 13. Irsko (161,16), 14. Finsko (157,16), 15. Portugalsko (149,02), 16. Česko (99,73), 17. Maďarsko (88,8), 18. Slovensko (38,11), 19. Lucembursko (29,4), 20. Slovinsko (27,63), 21. Litva (20,62), 22. Kypr (13,63), 23. Lotyšsko (13,01), 24. Estonsko (11,06), 25. Malta (4,63)	

Pramen: www.epp.eurostat.ec.europa.eu, úprava vlastní

Uplatnění tohoto kritéria – alespoň v podmínkách EU – ovšem nevyvolává, jak ukazují údaje v tab. 2, příliš velký metodický problém, protože v zásadě nemění celkovou proporcii mezi malými a velkými ekonomikami. Jedinou výjimkou je „přeřazení“ Polska – velké ekonomiky co do populace – mezi „malé země“ a jeho „vystřídání“ v šestici velkých zemí Nizozemskem. (Pro srovnání: Polsko je co do populace zhruba o 270 % větší než Česko, ale jen o 140 %, pokud jde o veličinu produkovaného HDP).

Je možno položit otázku, zda využití ekonomického hlediska diferenciacie mezi malými a velkými zeměmi umožní další prohloubení pohledu na problém míry otevřenosti oloou skupin zemí. Evropská unie (jak to vyplývá z již uvedeného) je jako celek regionem s vysokou mírou otevřenosti ekonomik jejich členských států. Současné však je i celkem velmi diferencovaným co do ekonomické rozvinutosti, a to jak uvnitř skupiny velkých, tak i uvnitř skupiny malých ekonomik.

Míra otevřenosti zemí EU - populační kritérium

Vycházíme z obecně přijímaného předpokladu, že míra otevřenosti je vyšší u ekonomik malého či menšího rozměru, což lze vyjádřit teorémem formulovaným

W. S. Woytinským (1955) následujícím způsobem: „Ceteris paribus hodnota zahraničního obchodu se bude pravděpodobně zvyšovat a hodnota zahraničního obchodu na jednoho obyvatele snižovat, pohybujeme-li se směrem od menších k větším zemím.“⁵

Akceptací tohoto teoremu se tedy předpokládá, že za jinak nezměněných okolností je míra otevřenosti u ekonomik malého či menšího rozměru spíše vyšší, než u ekonomik větších či velkých.

Ověření tohoto předpokladu prostřednictvím komparace obou velikostních skupin států Unie je námi provedeno aplikací kombinace metodického postupu amerických autorů W. S. Woytinského (viz 4) a S. Kuznetse⁶, obdobně jako tomu bylo v již citované stati autorů v Ekonomické revue (v čís. 1, roč. 2006) pro světovou ekonomiku jako celek (viz 6). Spočívá mj. v tom, že individuální hodnoty zde použitých ukazatelů, tzn. počtu obyvatelstva a objemu zahraničního obchodu v přepočtu na jednoho obyvatele za jednotlivé země, se kvůli vyloučení nahodilých vlivů individuálních podmínek u zemí se specifickými rysy jejich ekonomik (vyvolávajících určité odchylky) zprůměrovávají přepočtem na skupiny vždy o pěti zemích.

V souladu s Woytinského teoremem by tedy mělo platit, že v jednotlivých pentilech (do kterých je 25 členských států Unie rozděleno) je za daných podmínek ukazatel objemu (obratu) zahraničního obchodu připadajícího na jednoho obyvatele v dané skupině tím vyšší, čím je daná skupina ekonomik (z hlediska velikosti její populace) celkově menší.

Aplikace tohoto metodického postupu na Evropskou unii je ulehčena tím, že není třeba zkoumat odděleně ekonomiky v jejich rozdělení na rozvinuté a nerozvinuté. Lze vycházet z toho, že současné členské státy EU-25 patří v zásadě, z celosvětového pohledu, mezi hospodářsky rozvinuté ekonomiky. Podle statistiky CIA – zachycující celkem 226 států a samosprávných území – jsou všechny unijní státy podle HDP/obyv. zařazeny do první třetiny všech zemí.⁷

Rozčlenění členských států EU-25 - v závislosti na počtu obyvatel - vždy po pěti zemích do jednotlivých skupin podle jejich velikosti, v řazení od nejmenší země po největší, je pak následující:

Tab. 3 Rozdělení států EU-25 do skupin podle počtu obyvatel

Skup.	Stát a počet obyvatel v mil. (2005)
1.	Malta 0,40, Lucembursko 0,46, Kypr 0,75, Estonsko 1,35, Slovinsko 2,00
2.	Lotyšsko 2,31, Litva 3,43, Irsko 4,11, Finsko 5,24, Slovensko 5,38
3.	Dánsko 5,41, Rakousko 8,21, Švédsko 9,01, Maďarsko 10,1, Česko 10,22
4.	Belgie 10,45, Portugalsko 10,53, Řecko 11,08, Nizozemsko 16,31, Polsko 38,17
5.	Španělsko 43,04, Itálie 58,46, V. Británie 60,06, Francie 62,52, Německo 82,50

Pramen: www.epp.eurostat.ec.europa.eu, úprava vlastní

⁵ WOYTINSKY, W. S. – WOYTINSKY, E. S. World Commerce and Governments. Trends.

⁶ KUZNETZ, S. Economic Growth of Small Nations. 1960.

⁷ www.cia.gov.

Níže uvedená tabulka zprůměrovává v každé z pěti velikostních skupin jednak ukazatele počtu obyvatel, jednak ukazatele obratu zahraničního obchodu na jednoho obyvatele (ZO/obyv.)

Tab. 4 Skupinové průměry – obyvatelstvo a obrat zahraničního obchodu na obyvatele

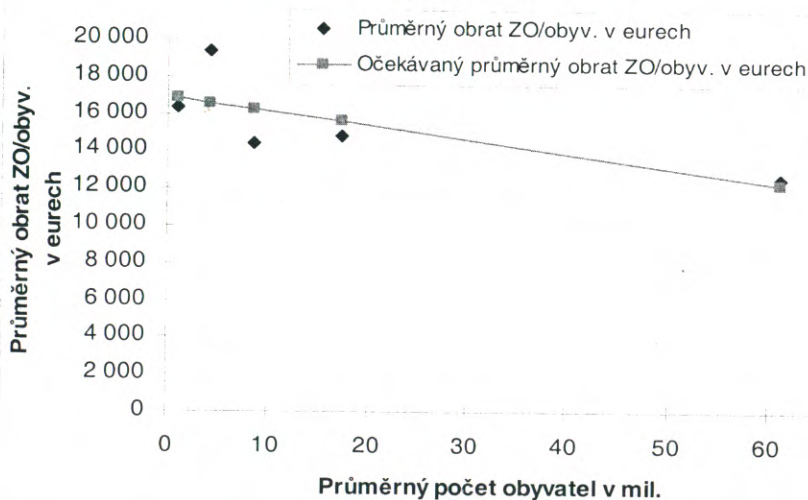
Skupina	Průměrný počet obyv. v mil. (2005)	Průměrný obrat ZO/obyv. v € (2005)
1.	0,992	16 406
2.	4,094	19 379
3.	8,590	14 420
4.	17,308	14 805
5.	61,316	12 633

Pramen: www.epp.eurostat.ec.europa.eu, vlastní výpočty

Z propočtu údajů v tabulce 4 je nicméně zřejmé, že korelace mezi oběma ukazateli je značně silná (vypočtený korelační koeficient dosahuje hodnoty - 0,72913) a potvrzuje relativně vysokou závislost zahraničně obchodních aktivit na velikosti země.

Použijeme-li k ověření tohoto závěru regresní analýzu, lze posuzovanou závislost vyjádřit regresní přímkou (viz graf 1) a zjištěnou hodnotou regresního koeficientu (0,524428).

Graf 1 Regresní přímka

Z provedené analýzy lze vyvodit některé poznatky. Vypočtený regresní koeficient dosahuje přijatelné hodnoty a rovněž ukazuje v zásadě rozhodující vliv velikosti země (podle její populace) na úroveň její otevřenosti (vyjádřené pomocí ukazatele ZO/obyv.) i v tak diferencovaném seskupení jako je Evropská unie.

Obecně tedy platí, že s růstem velikosti země se prosazuje tendence ke snižování ukazatele podílu zahraničního obchodu připadajícího na 1 obyvatele, tedy míra či úroveň její otevřenosti tímto způsobem vyjádřená.

Pozornost však vyvolává komparace výsledků prezentovaných v 1. a 2. velikostní skupině, které odhalují značnou odchylku od obecného trendu. Vysvětlení je obtížné, lze však uvažovat alespoň některé příčiny této odchylky.

Příčinu anomálie můžeme (a) hledat předně ve 2. skupině, kde enormně vysoká hodnota ukazatele otevřenosti v této skupině malých zemí Unie by mohla být odrazem jistých specifíků zde zařazených zemí, například vysokého stupně současné rozvinutosti irské ekonomiky a její silné zahraničně obchodní expanze (s podílem 3,2 % na celkovém exportu EU), či vlivu malé, ale mimořádně proexportně orientované ekonomiky Finska (s 2,1 %), zatímco jejich podíl na unijním obyvatelstvu je značně nižší (0,89 %, resp. 1,13 %). Odchylka v podobě nižší hodnoty ukazatele otevřenosti v 1. skupině ve srovnání s 2. skupinou zemí by (b) mohla odrážet specifickou skladbu první skupiny, která je atypická v mnoha směrech. Především tím, že zahrnuje nejmenší státy Unie - Maltu, Lucembursko, Kypr (resp. i Estonsko s malým přesahem jeho populace nad 1 mil. obyvatel) s jejich zcela specifickým charakterem ekonomik. Jejich produkční kapacita je vzhledem k výrazně omezeným vnitřním zdrojům velmi malá (a ekonomická rozvinutost s výjimkou Lucemburska nízká), což se odráží i v oblasti jejich zahraničního obchodu zbožím. Jejich negativní vliv na formování ukazatele průměrného obrátu ZO na jednoho obyvatele v 1. skupině bude zřejmě značný. Uvažovat lze i vliv stále se rozvíjejícího mezinárodního obchodu službami, které mohou vytěšňovat v ekonomikách se specifickými rysy i jejich zahraniční obchod zbožím. Kupříklad. EU jako celek se podílela na jeho růstu zejména od poloviny 90. let, její podíl na mezinárodním obchodu službami vzrostl v letech 1997-2003 z 24 % na 25,8 % a zaujímala 1. místo ve světě (před USA s podílem v uvedených letech 19,6 %, resp. 20,2 %, a Japonska s 9,0 %, resp. 6,8 %).⁸

Míra otevřenosti zemí EU - ekonomické kritérium

K vyjádření rozdílů v míře otevřenosti velkých a malých zemí je možno využít i ekonomického kritéria, které by snad mohlo eliminovat případná zjednodušení vyplývajícího z kritéria populačního. Závislost míry otevřenosti zemí na jejich velikosti, zde bude vyjádřena vztahem mezi zprůměrovanými hodnotami veličiny obrátu zahraničního obchodu v přepočtu na 1 obyvatele pro každou z pěti velikostních skupin zemí EU-25 a zprůměrovanými veličinami hrubého domácího produktu (v běžných cenách), tedy prostřednictvím jisté modifikace Kuznets-

⁸ European Union Internationale trade in services. Analytical aspects. Data 1993-2003. 2005, p. 10.

Woytinského metodického postupu. Následující údaje (tab. 5) ukazují, že pořadí jednotlivých států podle výše produkovaného HDP se velmi podstatně mění.

Konkrétní zařazení zemí do jednotlivých pentilů (velikostních skupin) pak v důsledku změny v kritériu velikosti země, které nyní odráží vliv rozdílů v jejich ekonomické síle, doznává - ve srovnání s řazením podle populačního kritéria - několika posunů. Srovnáním tabulek 3 a 5 lze zaznamenat celkem 12 přesunů do jiné velikostní skupiny, což je v 25-členné EU poměrně mnoho (a navíc zachycuje i značně vysoké difference rozvinutosti mezi „starými“ a „novými“ členy Unie po roce 2004). Do vyšší skupiny (viz podtržené názvy) se z nových členských států přesunulo jen Slovinsko, z původní EU-15 Lucembursko, Irsko, Finsko, Rakousko a Švédsko. Naopak, do nižší skupiny (označení kurzívou) Lotyšsko, Litva, Maďarsko i Česko, ze „starých“ členů jen Portugalsko a Řecko.

Tab. 5 Rozdělení států EU-25 do skupin podle výše HDP

Skup.	Stát a HDP v mld. eur (2005)
1.	Malta 4,63, Estonsko 11,06, <u>Lotyšsko</u> 13,01, Kypr 13,62, <u>Litva</u> 20,62
2.	<u>Slovinsko</u> 27,63, <u>Lucembursko</u> 29,40, Slovensko 38,11, <i>Maďarsko</i> 88,8, <i>Česko</i> 99,73
3.	<i>Portugalsko</i> 149,02, <u>Finsko</u> 157,16, <u>Irsko</u> 161,16, <i>Řecko</i> 181,09, Dánsko 208,27
4.	Polsko 242,76, <u>Rakousko</u> 245,10, <u>Švédsko</u> 287,71, Belgie 298,54, Nizozemsko 505,65
5.	Španělsko 905,46, Itálie 1423,05, Francie 1710,02, Velká Británie 1791,96, Německo 2241,00

Pramen: www.epp.eurostat.ec.europa.eu, úprava vlastní

Nicméně uplatnění zvoleného ekonomického kritéria a provedení příslušných propočtů k zjištění vztahu mezi uvedenými veličinami (z tab. 6) vede k novému, odlišnému poznatku, nežli tomu bylo v případě závěrů, plynoucích z kritéria populačního.

Tab. 6 Skupinové průměry – objem HDP a obrat zahraničního obchodu na obyv.

Skup.	Průměrný HDP v mld. € (2005)	Průměrný obrat ZO/obyv. v € (2005)
1.	12,59	8 710,2
2.	56,73	20 715,2
3.	171,34	17 695,6
4.	316,15	24 296,2
5.	1 614,30	12 085,2

Pramen: www.epp.eurostat.ec.europa.eu, vlastní výpočty

Vypočtený korelační koeficient vyjadřující úroveň závislosti obou ukazatelů je velmi nízký (-0,2803) a neprokazuje platnost uvedeného Woytinského teorému, vycházejícího z užití populačního kritéria. Lze dospět k poznatku, že ceteris

paribus platí, že míra otevřenosti ekonomik je pravděpodobně vyšší v zemích s vyšší úrovní jejich ekonomického rozvoje, bez ohledu na jejich velikost vyjádřenou počtem jejich obyvatel.

Tuto tezi lze mj. podpořit i komparací údajů tab. 1 a tab. 5: nejvyšší hodnoty průměrného obrátu je dosahováno ve 4. velikostní skupině, v jejímž složení jsou nejrozvinutější ekonomiky: z 3., 4., 6. a 8. místa v žebříčku zemí EU podle HDP/obyv., která je – s výjimkou Polska (24. místo jeho rozvinutosti) – nadto tvořena (podle populace) malými zeměmi. Naopak, 1. skupina nejmenších zemí, podle Woytinského s předpokládaným nejvyšším ukazatelem otevřenosti, ve skutečnosti však dosahuje nejnižší úrovně otevřenosti, protože zahrnuje nejméně rozvinuté země Unie (ve zmíněném žebříčku mezi 14. a 25. místem).

Pokud bychom srovnávali výsledky analýzy problému míry otevřenosti malých a velkých zemí v EU a v rozměru globální ekonomiky jako celku (realizované v již citované stati (6)), lze ještě konstatovat jednu odlišnost. Analýza prováděná na úrovni celé světové ekonomiky (jejíž jsou ovšem země EU součástí a výrazně se podílejí na změnách jejího tvaru a skladby), musela vzít mj. v úvahu dva souběžně působící významné vlivy: jednak mimořádně silného populačního růstu, provázajícího celý její poválečný vývoj, jednak vlivy mimořádně intenzivních fragmentačních tendencí, které rozložily světovou ekonomiku až na dnešních 192 suverénních státních celků, a zhodnotit relativní sílu či vliv obou.

Pokud jde o fragmentační trendy, i Evropská unie, klíčová evropská regionální integrace, jimi byla (a bude) výrazně poznamenána. V minulosti především v důsledku rozpadu tří evropských federací, když zánikem ČSFR, SSSR a SFRJ vzniklo 17 nezávislých států, z nichž se již 6 států stalo členy EU. Druhý vlivný faktor – „populační výbuch“ – však tuto oblast s jejími tradičně nízkými tempy růstu obyvatelstva (která v řadě států tohoto subregionu Evropy zvyšuje svou populaci významnějším způsobem jen imigrací) nepoznamenal.

Literatura:

- [1] European Union Internationale trade in services. Analytical aspects. Data 1993-2003. Eurostat. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2005. ISBN 92-894-9124-8.
- [2] External and intra-European Union trade. Data 1999-2004. Eurostat. Luxembourg: Office for Publications of the European Communities, 2005. ISBN 92-894-9956-7.
- [3] KUZNETZ, S. Economic Growth of Small Nations. In: The Economic Consequences of the Size of Nations. Austin Robinson (ed.). London: MacMillan and Co., 1960.
- [4] WOYTINSKY, W. S., WOYTINSKY, E. S. World Commerce and Governments. Trends and Outlook. New York: The Twentieth Century Fund, 1955.
- [5] Statistics. Pocket Book. Frankfurt a. M.: European Central Bank, 2007. ISSN 1725-552X.

- [6] ZLÝ, B., PALIČKOVÁ, I. Vývojové změny v projevech otevřenosti malých ekonomik (aplikace Kuznetz-Woytinského postupu). Ekonomická revue, 2006, č. 1.
- [7] www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/rs.html#People.
- [8] www.epp.eurostat.ec.europa.eu.